

CĂRTURARI BUCOVINENI ÎN SURGHIUN (II)

ION FILIPCIUC

Bukovinean scholars in exile (II)

(Abstract*)

The author presents the correspondence between Constantin Noica and Stan M. Popescu (pseudonym of Ovidiu Găină), Vasile Posteuță and Stan M. Popescu, dating from 1969, 1971, 1976. In these letters there are discussed problems about the Romanian exile, culture in exile and Romanian culture in general.

Keywords: letters, exile, culture, Constantin Noica, Stan M. Popescu, Vasile Posteuță.

Constantin Noica, către Stan M. Popescu

Aleea Oramentului 4
Bloc E 9, ap. 34
Berceni Sud
București V

Stimate Domnule Popescu,

Vă scriu în urma îndemnului pe care mi-l dă Dl Faust Brădescu. Poate mă cunoașteți din scris și cu siguranță ne-am fi cunoscut dacă am fi trăit în aceeași lume, aci ori acolo, căci ne apropie specialitățile.

Mi-am luat îngăduința să vă trimit două mici lucrări originale recent apărute. Primind autorizația, ba chiar îndemnul să le traduc și să le ofer spre editare oriunde s-ar putea, îndrăznesc să vă cer o mână de ajutor. După ce le veți răsfoi, vă pot ruga să-mi spuneți dacă măcar una din ele ar putea ispiti vreo editură de acolo? V-aș putea trimite prefețele și eventual câteva capitole din fiecare în traducere franceză, pentru ca editorul să-și facă o idee. De rest om vedea după aceea.

* Traducere: Ana-Gabriela Drahta.

Îmi dau seama că rugămintea mea are ceva neobișnuit în ea. Am trăit... cu toții atâtea lucruri neobișnuite, încât veți ierta unui autor cu un sfert de veac de tăcere îndărătul lui să nu mai aibă măsura exactă a lucrurilor.

Vă pot face vreun serviciu aci? Aveți nevoie de vreo carte, vreo revistă?

Cu o caldă și colegială urare de împlinire cărturărească, vă trimit un „mulțumesc” din veacul al XVI-lea.

Dulce dăruire, Constantin Noica

Notă: Text olograf pe hârtie albă, format A4 (33 × 22 cm), îndoită spre a constitui patru pagini, scris pe p. 1 și 3, cu cerneală albastră.

*

Vasile Posteucă, către Stan M. Popescu

Mankato, Minn[esota], 17 Faur 1969

Dragă Ovidiu,

Răvașul tău din 4. X. 68 se uită încă la mine, cu ochi mari de tristețe și mirare. Necazurile prin care am trecut m-au rupt de la masa de scris. Zamfira a fost operată de două ori de cancer. Acum e mai bine. Doina a venit ca să ne vadă, ca să stea la patul de suferință al mamei, și a trebuit să treacă printr-o grea operație și ea. A fost operată la Mayo Clinic în Rochester, la urechea dreaptă. I s-a tăiat nervul. A avut, de copilă, o boală grea de ureche (oreillon), care a avut ca rezultat pierderea auzului în acea ureche și un fel de migrene și vertigii perpetue. A suferit mult. Acum e după operație și pe cât pot judeca eu e mult mai bine. În curând va merge pentru o contravizită și apoi va porni spre casă. Vrea să se mărite acolo. Tocmai pentru că s-a hotărât să plece înapoi, șansele noastre de a-l aduce pe Doru sunt acum minime. Americanii te ajută, dar ca să te scape de iad, nu să le joci festa și să te plimbi. Dar așa e viața: destinele sunt probleme întunecate, dictate de undeva din mai adânc. Poate că indienii (budiștii) au dreptate să vorbească de Karma, de texturi mintale pe care le plinim prin mai multe vieți.

În tot cazul am fost bucuros și fericit s-o văd pe Doina. Am învățat enorm de mult prin prezența ei lângă mine. Am văzut clar distanța ce ne separă de cei din țară, chiar când ei nu sunt comuniști. Un anumit proces de satanizare s-a petrecut acolo și ne vor trebui secole să refacem smerenia neamului. A lucrat adânc Satan și a pervertit structurile cele mai intime, în adâncul adâncului.

Între timp, sper că măcar ai văzut „Drum”, anul IV, No 4, cu articolul: *Între politic și spiritual*. Vreau să rămân până mor, și după aceea, pe această linie în care mă mângâie cumva o aromă din spiritualitatea lui Ionel Moța.

Lui Mardarie i-am publicat un fragment de schiță, dar din păcate Novac i-a tăiat sfârșitul, alcătuiind numărul. Sper că va găsi restul și că urmarea va rotunji

frumos povestea lui Mardarie, cu atâtea nuanțe de reavăn și de bucovinie. Suntem toți ca sub un blestem, că făcând viața, ne ucidem chemarea literară. Iar noi aicea luptăm cu distanțele și americanismul. Tustrei redactorii suntem la mari distanțe. Tipografia e în altă distanță. Așa că totul merge enorm de greu. Și uneori, dacă nu adesea, scârțâim ca oameni. În momente de mare revoltă ajung să strig: Dați-mi câțiva oameni și voi răsturna planeta. Trebuie să ne supunem toți unei noi școli de om nou. Nu funcționăm ca oameni, chiar dacă ne mai aducem aminte de slogane și programe educative și spirituale.

Te felicit pentru noile succese și numiri. E nevoie mare ca noi să ne validăm în profesie. Să arătăm că funcționăm. Mărturia vom depune-o măcar cândva, oricât de târziu. Cândva omenirea aceasta coruptă și otrăvită de minciuna și diabolismul iudaic, sdrențuită azi de masonerie, ca de-un imens cancer, își va reveni. Se va scutura de aceste lanțuri și obezi. Va reveni la Hristos. Atunci, sfielile noastre vor avea preț. Să rămânem măcar câțiva credincioși acestor sfieli, acestor ispite ale cerului, ale curățeniei noastre dintâi.

Doina îi va duce asigurările tale lui Băluță. Ea și Zamfira ți se închină de sănătate. Zamfira își aduce foarte bine aminte de tine. Vorbim adesea de Cernăuți, de capitolul acela de legendă în care neamul ne îngenunchia în extaze.

Institutul de Cercetări al lui Halmaghi e un început. Nu știi ce forme va lua. Halmaghi e elev al lui Gusti. Pentru neamul românesc în America ar putea pune temelie unui lucru frumos. Cu atât mai mult cu cât instituțiile noastre tradiționale (Uniunea și Liga, Episcopia lui Valerian) sunt în decădere, înclinate spre moliciune și dialog, tracasate și robite de masonerie, timorate de mahării jidani care stăpânesc în Statele Unite toate pozițiile-cheie.

Niciodată n-am fost mai singuri, mai la aman. Dar pentru asta, niciodată nu am fost mai tari. Noi suntem tari în majoritatea absolută de unul singur, cum îmi place mie să zâmbesc a râde...

Aștept de la tine poeme. Cele din trecut mi-au plăcut enorm. Aveau ceva de desnădejde, de moarte în ele. Scrie și trimite, ca să am permanent ceva de la tine în mapele redacției.

Cu trimiterea revistei am dus-o greu. A fost o grevă nenorocită a docherilor din New York și nu mi-au primit revista la poștă. Cu avionul nu pot trimite. Costă o avere, dincolo de puterile mele. Te rog scrie-mi.

Cu mare drag și cu o nuanță din „Nimeni nu se mai întoarce”:

Vasile Posteuță

Notă: Text dactilografiat pe hârtie albă, format A4 (31 × 19,2 cm), scris față și verso, unde are imprimată envelopea AÉROGRAMME • PARAVION, adresa expeditorului „Vasile Posteuță / Box 105 / Mankato, Minnesota / 56001” și a destinatarului „Prof. Stan M. Popescu / Bartolomé Mitre 2669 / Buenos Aires / Argentina”. Semnătura cu cerneală albastră.

*

Stan M. Popescu, către Vasile Posteuță

[Antet imprimat:]

Stan M. Popescu

Profesor de Psihologia en la Universidad del Salvador

Bartolomé Mitre 2669. Buenos Aires

Republica Argentina

Buenos Aires, 25. II. [19]69

Dragă Vasile,

Ai petrecut momente de mari și adânci bucurii, amestecate cu înfricoșări și dureroase nedumeriri. Dumnezeu îți va ajuta și Zamfira va fi din nou sănătoasă. Cunosc multe cazuri de însănătoșire după două sau trei operații!

Ceea ce mă surprinde este hotărârea Doinei de a se întoarce. Mi-amintesc de clipele din trecut, acum douăzeci și opt de ani, când povesteai de Doina și Doru, când treceai de la Zamfira la copii și de la copii la Zamfira; parcă povesteai un basm de nerealizat! Câtă nostalgie, cât dor și tristețe te-apuca când retrăiai clipele alături de ai tăi! Și cât de impersonali, seci și reci erau pereții de scânduri ai barăcilor din Marienehe și Buchenwald! Ce s-o fi petrecut în inima și în cugetul Doinei? Cum poate ea să-și părăsească părinții, așa, numai la perspectiva unei căsătorii, departe, fără să simțească căldura protectoare a dragostei părinților? Acum câteva luni, am primit o scrisoare din Germania. Îmi scria o româncă, care acum douăzeci și patru de ani mi-a fost logodnică în munți (între Măgura maramureșană, Rarău și Giupalău) și care acum e căsătorită cu un inginer. Fugiseră din țară și se refugiaseră în Austria, apoi în Germania. Îmi scria: „Nu știu dacă am ieșit din iad și am intrat în rai sau invers!” Încă nu a reușit să se integreze și să se adapteze bine și totuși îndrăznește să compare, ca și când ar fi vorba de două rochii. Mă întreb dacă acești 24 de ani de comunism nu le-o fi atrofiat tinerilor și oamenilor de vârstă mijlocie sensibilitatea și capacitatea de a judeca obiectiv! S-ar mai putea întâmpla ca să-și facă iluzii desfigurată când ajung în Apus. Poate cred că lumea de aici, când îi primește, să-i ducă în triumf, să le dea tot și să trăiască fără nici un fel de efort, ca recompensă pentru a fi părăsit tirania! Cine știe ce se întâmplă în mintea mecanizată a românilor de acolo! S-ar mai putea întâmpla să se fi obișnuit atât de mult cu lipsa de libertate, încât să li se fi fosilizat sau împietrit calitatea intelectuală de apreciere a unor valori, care pentru orice ființă omenească sunt fundamentale pentru o supraviețuire spirituală. Acolo nu trebuie să-și caute de lucru, pentru că statul îi obligă să lucreze, le dă o leafulă determinată, le oferă „panem et circenses” prefabricate, iar ei se mișcă automat pe șinele de fier ale „normelor”! Ceva, în articulațiile procesului gândirii românilor din țară, a început să rugincască. Au fost obligați să-și însușească o nouă scară de valori, adoptând un Weltanschauung hibrid, simplificat la câteva sloganuri stercolipate, care au zdrobit și au rupt zăgazarile stăpânirii de sine, a autocontrolului și buneii cuviinți. Idealul simțurilor a luat locul idealului spiritului.

„Umbra” lui Jung începe să se înstăpânească pe teritoriul conștiinței. De aceea nu mai putem să ne înțelegem, deși vorbim aceeași limbă. Poate că de aceea nu ne mai rămâne decât „seuftzen und stöhnen”, căci restul e în mâna Celui de Sus. Unamuno spunea că cel care suferă nu poate reacționa dacă n-ajunge întâi în fundul puțului. Abia atunci începe să lupte ca să învingă dramaticul întunec și se zbate să respire din nou atmosfera luminată.

Îți voi trimite ceva pentru revistă. Dacă nu versuri, măcar zece dolari. Sunt cuprins de febra scrierii unei cărți. De cinci ani lucrez la ea: *Elitele dirigențe, conflictele și dirijații*. Am ajuns să scriu nouă capitole. Îmi mai lipsesc patru. Sper să le termin la sfârșitul lunii mai, dacă-mi va ajuta Dumnezeu. De câte ori cetesc o carte publicată în U.S.A., privirea îmi alunecă pe rândurile prefaței și mă uluiesc mulțumirile aduse cutărui profesor, coleg, ex-discipul, secretarei, bibliotecarului, Institutului X și Y etc., care au făcut posibilă apariția cărții. Eu va trebui să aduc mulțumire Celui de Sus că mi-a dat sănătate. Nimeni nu mă ajută sau nu mă poate ajuta. Ce greu este să lupți singur! Și ce frumos!

Nu am primit „Drum”, cu articolul *Între politic și spiritual*. Poate s-o fi rătăcit pe drum. Oricum, îl voi ruga pe Emil să-mi împrumute acest număr.

Sărutări de mână Zamferei și urări de însănătoșire grabnică! Doinei, o caldă îmbrățișare. Când am văzut-o cred că avea numai câteva luni... Acum e mai mărișoară. Spune-i din partea mea că în pragul hotărârilor mari, afară de examenul critic al strictei logici, e nevoie și de al conștiinței. Dumnezeu s-o ajute!

O călduroasă îmbrățișare, dragă Vasile!

Notă: Text dactilografiat pe hârtie albă, format A4 (29 × 21 cm), scris pe o față și pe cealaltă, fără semnătură.

*

Vasile Postecă, către Stan M. Popescu

Mankato, Minn[esota] / 5 Dec[embrie] 1969

Dragă Ovidiu,

Îți mulțumesc pentru răvaș, cât și pentru poeme. Vor apare anul viitor (1970). Numărul ultim al anului acestuia e încheiat. Mie poemele tale îmi plac. Eu cred mult în talentul tău, în adâncimile simțirii tale. Ești un poet rasat. Cred că înainte de orice ești poet. Asta se vede clar când te citesc. Păcat că ai încercat cu forța să te lecuiști de această hemoragie a inimii (în fond fără leac), care ne aduce nuntirea cu metafora și ne amăgește mereu spre ferestrele visului.

De mergi în Europa și ai timp, încearcă să încopciezi un volum de poeme. Numai atunci vei putea vedea ce splendide isvoare poți desfunda și activa din adâncurile nisipurilor din noi, din amintiri, din genotip, cum zic eu adesea.

Lui Băluță i-am scris de tine. Noi (Păr[intele] Ușeriu și eu) i-am trimis una sută de dolari. Ne-a scris Doina: primind banii a plâns mult și și-a adus aminte de noi toți, de acele sfinte vremuri în care el s-a apropiat de Căpitan, ca și de noi.

Eu îi voi mai trimite ceva în lunile ce vin. De vrei să contribui, trimite partea ta la mine și eu voi adăuga restul până la o sută și voi trimite. Noi trimitem copiilor noștri (Doinei și Dorului) printr-un birou de afaceri, Chima. Plătim trei dolari la suta de dolari transmisă. Ei acolo primesc 16 lei pentru un dolar.

Acum îl așteptăm pe Doru să vină să ne vadă. Zamfira, după cele două operații de cancer, nu se simte bine și ține mult să-l vadă. Am făcut toate formele și acum cerșim pe la ușile mai marilor de aici pentru intervenții. Eu nu vreau să tratez în nici un fel cu comuniștii. Copiii mei, de e să vină, trebuie să vină în baza dreptului lor la libertate și umanitate, nu prin lepădările și trădarea mea. După moartea lui Moța și a Căpitanului, eu nu mai pot pune familia înaintea neamului și a credinței în Dumnezeu și Hristos.

Înainte îmi făcusem relații bune aicea. Așa am adus-o pe Zamfira și apoi pe Doina. Dar Doina ne-a făcut bucată. N-a înțeles nimic din drama vremii noastre, nici din lumina de viitor a neamului. A jucat-o pe îndrăgostita. Și plecarea ei ne-a stricat tot. Americanii nu te ajută pentru plimbări, ca coana Chirița cu avionul. Acum ne străduim să ne creiem alte prietenii, alte înțelegeri. Vom reuși? Numai Dumnezeu știe. Numai el ne poate ajuta.

Cât despre Uscățescu și Răuță, nu ai dreptate. Acești doi corifei s-au purtat prost. Nimeni nu i-a iubit și stimat mai mult ca mine. Dar Uscățescu, afacerist și nărăvit la bani, umflat pe dinăuntru de glorie, a primit invitația celor din țară, ca apoi să scrie în „Destin” (Cultură și libertate) că: „Scrisul și creația artistică în Țară s-au desprins în noua conjunctură de dogmatismul realismului socialist (nici el, Uscățescu: nu mai zice comunist) și necesitatea unei libertăți a faptului cultural a fost din nou proclamată, nu numai din sânul oamenilor de cultură, ci uneori chiar de la tribuna purtătorilor de cuvânt ai faptului politic.” Lasă că ambele articole ultime ale lui sunt vorbărie goală, dar ceea ce afirmă el despre schimbarea din țară e pură minciună. Nu s-a schimbat nimic în țară. El face comerț cu Resereul și trebuie să facă asemenea concesiile minciunoase și mișelnice.

Nici nu a venit la Congresul Societății Academice Române de la Washington D. C. Se plângea înainte de Congres, prin Europa, că i se face nedreptate. De fapt, nedreptatea și-a făcut-o singur, fiind lichea și de vânzare. De venea la Congres l-aș fi jumulit cu duritatea sfintelor mâini ce m-au cuprins văzând cum trădează, cum o scaldă.

De aceea, nu vei fi surprins, sper, să citești și o aspră diatribă contra lui Uscatu, în „Drum”-ul care vine. De va dovedi că nu-i adevărat, îmi voi cere iertare, dar pe cât știu de la Mircea Popescu (secretarul Societății Academice Române) și de la Păr[intele] Bârlea (ca și de la mai toți cei din Europa, care au venit la Congres), el e vinovat. S-a vândut. Și acum face ca Rugină: se apără. Se vaietă. **Căzul lui e extrem de rușinos, tocmai pentru că s-a dat drept teoretician al**

naționalismului și Creștinismului. America Latină a îndrăznit să vadă în el un profet al zilei de mâne. Și, când colo, el e numai un colos de vorbe goale, cu picioare de lut. Ni se prăbușesc idoli!

Destul că vei merge în Europa și vei sta de vorbă cu toți și-ți vei da bine seama de cele ce se întâmplă. Nouă, celor care am văzut lumina de la Majadahonda, nu ni-s iertate asemenea virări spre stânga, chiar dacă exilul ar fi să dureze dincolo de mormintele noastre.

De ai legături cu Uscătescu, te rog scrie-i. Nu-l adula, ceartă-l. Nu vrem moartea nimănui, dar nu vrem să fim tratați cu seringă de vaci de către acești mitici și meteci ai intereselor personale. Mai ales cei ce scriu cuvinte mari, umblând cu limba de șapte coți pe umeri trebuie să plătească odată. Trebuie să dovedească prin moarte și cruce că au slujit adevărul care poate fi exprimat în cele din urmă numai prin tăcere.

De Răuță mă ocup mai puțin. El e modest. Face comerț. Dar asta i-a fost vocația. Intelectualii au mari datorii. Uscătescu nu e singur. A început s-o scalde și Mircea Eliade, alt fricos și lepădăreț. Îi voi spune pe șleau.

De mergi prin Europa, du-te și-l vezi pe Sima. Du-te și la Aravaca, la dl Iasinschi. Noi de aicea trebuie să le arătăm dragoste la toți.

Tot dragul de la Zamfira. Vorbim ades de tine, de voi.

Cu drag: Vasile Posteuță

Notă: Text dactilografiat pe hârtie albă, format A4 (29 × 21 cm), două pagini, semnătura olografă cu cerneală neagră.

*

Stan M. Popescu, către Vasile Posteuță

B[uenos] Aires, 14. XII. [19]69

Dragă Vasile,

De data aceasta îți scriu mai repede. Nu mai las să treacă luni de zile. Mă îngrijește mult faptul că începem să ne destrămăm din nou. Am impresia că lipsa de informații juste și adevărate ne face să luăm hotărâri cam pripite. Mă refer la furioasa atitudine pe care o avem unii din noi (și tu te-ai aliat acestei campanii) contra lui Uscătescu și Răuță. Trebuie să-ți dau niște date: atât H. Sima cât și Costea au profitat de toate avantajile și comoditățile de pe urma relațiilor dintre cei doi și Falanga Spaniolă. De când s-a mutat R. Ghenea în Spania (1965), cunoscut ca adversar al lui Uscătescu din 1946, H. Sima a început să-i atace. Dar mai e un motiv: unicii care sprijină în mod masiv Căminul Legionarilor al D-lui Iasinschi sunt Uscătescu și Răuță, iar lui Sima nu-i prea convine ca D-l Iasinschi să conducă Căminul... Scrisul lui Uscătescu în „Destin” nu-i chiar așa de rău. El nu primește nici un știrar de la Comitetul din Londra sau Washington ca să scoată

revista sau să publice cărțile în românește, în timp ce șmecherii de la ziarul „România” nu fac altceva decât să trăiască pe spinarea guvernului nord-american.

Acest lucru ne explică obiectivitatea scrisului lui Uscătescu. Faptul că afirmă că „scrisul și creația artistică în Țară s-au desprins în noua conjunctură de dogmatismul realismului socialist” nu diferă sau nu se deosebește cu nimic de afirmațiile lui H. Sima din EXILUL ROMÂNESC din anii 1965 și 1966, care constata cam aceleași lucruri pe plan național. Se vânduse oare lui Ceaușescu H. Sima? Nu cred. Nu cred nici de Uscătescu. Dar a intrat strechea între noi. Trebuie să ne sfâșiem și să găsim pretexte cu orice preț ca să ne sfărțecăm.

În 1965 și 1966, când am stat de vorbă cu șeful legionarilor din Rio (Faust Brădescu), nu-i spuseseam că parte din legionari îl considerau vândut pentru că avea legături cu un atașat cultural de la Legația comunistă, care îi dăduse dicționare enciclopedice și broșuri românești pentru români și cu care avea relații de vizită. NU credea, deși evidențele erau clare (chiar el îmi mărturisise), totuși nu credea că se vânduse. A avut dreptate. E om dintr-o bucată. El i-a dat adresa mea lui Noica. Eu pe Noica nu-l cunosc. Dar e român care a suferit în temniță și care scrie bine. Nu cred că editarea în spaniolă a volumașului său *Lysis* ar putea contribui la slăbirea spiritului nostru de români și legionari. După cum cred că publicarea articolelor din „Scânteia” în editurile românești din Europa (conduse de băieții noștri) nu poate să contribuie la slăbirea lor ca legionari (e vorba de acele articole care justificau răcirea de Moscova). *Lysis* e o broșură care conține ideea că iubirea lui Socrates și a lui Hippothales față de *Lysis* nu este de nuanță homosexuală; este o interpretare originală, un punct de vedere.

Mă surprinde că te alarmezi atât de mult. Cred că exagerezi importanța influenței comuniștilor, pe de o parte, și pe de altă parte exagerezi rolul pe care ni l-ar putea atribui comuniștii nouă, adică însemnătatea pe care am avea-o noi pentru desfășurarea lucrurilor din țară. Nu-ți dai seama că suntem niște păpuși în mâinile destinului economic și politic al USA și Rusiei? Nu ai văzut cât de mult preț pun comuniștii pe părerea celor din Occident, când au invadat Cehoslovacia? NICI UN DEGET NU S-A MIȘCAT CA SĂ SALVEZE LIBERTATEA! Chiar guvernul român din România nu joacă mare rol. Și ei sunt niște mici piese de joc. Dar[ă]mite noi!

Strategia și tactica comunismului le cunosc foarte bine. Știi că încearcă să readucă elemente capabile în țară sau să le neutralizeze. Dar nu trebuie să uităm că mai întrebuițează încă un metod (sau „o metoda”): ÎMPRĂȘTIEREA ZĂZANIEI ȘI A NEÎNCREDERII ÎNTRE NOI. Aici avem câțiva foști liberali și țărâniști. Există un tip, Tătărescu, care e fiul sau nepotul lui G. Tătărescu, și care acu are o întreprindere de import-export cu comuniștii. S-a îmbogățit enorm. Acest Tătărescu este vărul lui Mărculescu, alt nepot de al lui G. Tătărescu, care fusese pe vremuri consul și atașat comercial sau cultural în Occident. Ei bine, Mărculescu e bot în bot cu Tătărescu și cu Emil Popa. Nu zic că Emil se întâlnește cu Tătărescu, dar se vizitează des cu Mărculescu. TREBUIE SĂ-L CONDAMN ȘI SĂ-L PECETLUIESC

PE EMIL POPA că s-a dat cu comuniștii? Nu cred. R. Ghenea și-a adus mama din țară și a stat cu el la Madrid câteva luni. Cum a reușit să obțină viza? Nu știu. **DAR ȘTIU CĂ GHENEA NU S-A DAT CU COMUNIȘTII.**

Nici eu nu mai urăsc. Ți-am mai scris-o acum câțiva ani. Nici pe Sima, dar nici pe Boeru, nici pe Gh. Costea. Pe nimeni nu urăsc. Dar asta nu înseamnă să nu-mi dau seama de realități și să nu văd că voi, comandantii, trebuie să vă uniți și să strângeți rândurile (deși toți am ajuns la o vârstă la care puțin mai putem face pe teren politic...).

Dragă Vasile, nu trebuie să te îngrijești de mine. Nu voi lua „linia Noica”, ci îl voi ajuta ca și cum aș ajuta pe orice frate care a suferit în temnițe. Nu mă interesează dacă îl pun ciolovecii să-mi scrie. Atâta timp cât nu îmi cere nimeni să-mi vând conștiința totul merge bine. Dacă prezentând manuscrisul lui *Lysis* la o editură spaniolă înseamnă să te dai cu comuniștii, atunci într-adevăr că nu mai vreau să știu nimic de „ai noștri” și-mi văd de treaba cu catedrele, cercetările și necazul meu. Pentru că **MI-AR FI SCÂRBĂ DE ATÂTA MIȘELIE ȘI MURDĂRIE DE INIMĂ.** Cred că, în țară, în Carpații septentrionali, nimeni nu s-ar îndoi de unul care și-a pus pielea la bătaie. Aici însă, cum îți spuneam la începutul scrisorii, **NU MAI AVEM CE FACE ȘI ACUM NE SFÂȘIEM ÎNTRE NOI PE ALTE CHESTIUNI,** nu ne mai interesează „simismul”, „mexicanismul”, legionarismul sau liberalismul, ci ne îngrijește faptul că unul ar putea să fie mai prețuit decât altul în ochii mulțimei, iar, dacă observăm asta, atunci ne aruncăm ca lupii pe el ca să-l sfărțecăm în bucăți!!!

În privința lui Stănicel, întreabă-l pe Emil. El a stat mult de vorbă cu el. Când am ajuns eu în casa lui Emil, erau deja pe terminate cu cina. Emil îl susținea pe Stănicel, mai ales cu ideea lui de a vedea în Vasile Andrei sau în Horodniceanu pe viitorii șefi. El trebuie să-ți povestească mai mult, dacă vrea și dacă e cinstit. Dar îți va răspunde că nu l-a luat în serios, căci așa e firea lui Emil: niciodată nu are curajul să spună „alb” sau „negru”, ci îi place să țese fin, indirect, să bage mici intrigi, iar el să stea bine cu toată lumea. Dar e și el de-al nostru. Și el e un fiu al pribegiei amare, deci supus legilor tensiunilor, nehotărârilor, bănuielii, neîncrederii și oboselii (terminând, ca toți, cu bătrânețea și moartea).

Poate că te vei mira că fac judecăți și raționamente generalizate în privința exilului, înglobându-ne și pe noi în sfera celor care suferă evoluții în pribegie. Vei spune, poate pe drept cuvânt, „noi suntem năzdrăvani” și nu ne putem compara cu ceilalți exilați, dar douăzeci și opt de ani de exil au fost suficienți să ne arate așa cum suntem: ființe omenești cu un ideal nobil, dar cu carne vulgară și osânză. Uite ce am ajuns: împărțiți în cinci grupuri: simiști, garnetiști, iasinchiști, papanaciști și independenți... Nu mai vorbesc de aceia ce s-au dat cu liberalii sau cu ciolovecii! Ți-amintești de oscilările și fluctuațiile unora dintre noi în lagăr la Buchenwald? Eram tineri și plini de vigoare spirituală și vitalitatea morală! Ei bine, cu cât mai mult ne apropiem de fatala vârstă de 60 de ani, cu atât mai mult ne relativizăm anumite valori și suntem mai indiferenți față de intransigența tinereții. Ne

„telurizăm”, ne facem tot mai telurici, mai interesați, iar aceia care scriem (nu importă ce: eseu, filozofie, critică, poezie, dramă etc.) suntem mai mult tentați să fim tarați de trecătorul și amăgitorul farmec al deșertăciunii și al vanității. Iar aceia ce nu scriu și se ocupă cu negoțul sau comerțul nu-s mai breji: strâng aur ca să-l mânănce moliile.

Să fim treji, Vasile dragă: dușmanii nu trăiesc numai la București, ci și în sufletul nostru. Dar dacă e vorba să ne păzim de comuniștii din țară, atunci SĂ FIM UNIȚI și să NU ACCEPTĂM CA DUȘMANUL SĂ ÎMPRĂȘTIE NEÎNCREDEREA ȘI ZĂZANIA ÎNTRE NOI. Mai bine mă las amăgit de unul, decât să păcătuiesc și să neîndreptățesc pe doi, acuzându-i de mișelie sau slăbiciune, când în realitate, peste vreo 5 sau 10 ani, am putea da dovezi de slăbiciune noi înșine, iar cel acuzat azi să continue a fi tare! Dar ce să mai vorbim de 5 sau 10 ani... când „moartea la toți veghează” și ne seceră când ne e mai dragă lumea.

Fii atent și tu cu această relativizare energetică de care dai dovadă în momentul actual. S-ar putea să fii nedrept cu Uscătescu și cu Răuță. Fii mai înțelegător cu ei. EU ÎI CUNOSC. ȘTIU CĂ NU SUNT VÂNDUȚI, DAR SUNT ORBIȚI DE PASIUNE ȘI DE INVIDIE. EI AU PRIVILEGIUL – puțin obișnuit în zilele noastre – de a trăi încă pe dimensiunile de acum 30 de ani. Știu să urască mult și să fanatizeze profund. Păcat numai că nu știu să întrebuițeze fanatismul pentru unirea noastră. PĂCAT CĂ ÎL ÎNTREBUIŢEAZĂ PENTRU DESTRĂMARE ȘI VENIN.

Zilele ce ne mai rămân de trăit (pe acest pământ) să le întrebuițăm pentru alinarea durerilor oropsiților, ale pribegilor și ale aproapei noastre. Restul e apă de ploaie (cum spune Shakespeare...). Ne mai rămân două lucruri: RUGA ȘI MUNCA, lucrul și rugăciunea. Îți trimit o caldă îmbrățișare și 10 dolari.

P. S. Am mai citit o dată ultima ta scrisoare. Mi-am dat seama că am uitat să-ți scriu de Popinciuc. El lucrează mult. Se mai întâlnește cu E. Popa, Găzdaru și Șeitan. Cu ceilalți români nu prea are relații. Afirmă mereu, unde poate, că nu vrea să se mai întoarcă în țară, chiar dacă ar fi liberă. Dacă nu-ți scrie, nu cred că o face din „Mihovenită”, ci din simplă delăsare. Suferă de „tedium vitae”. Se apropie de 60... Cându îți transmite ție și Doamnei multe urări de bine și fericire cu ocazia Sfintelor Sărbători.

Și totuși, între rânduri, am căpătat o senzație de tristețe și de amărăciune pe care niciodată nu am simțit-o ca acum. Ce se întâmplă? Ești bolnav? Sau ești îngrijorat de boala Zamfirei. Eu am cunoscut multe persoane aici, operate de două-trei ori, care trăiesc perfect de bine. S-au lecut. De ce nu ar ajuta-o Dumnezeu și pe Zamfira, care a suferit așa de mult și a dat dovadă de o uriașă rezistență spirituală?

Un Crăciun plin de fericire și un An Nou plin de noroc și bucurie.

Notă: Text dactilografiat pe 4 coli de hârtie albă, format A4 (29 × 21 cm), prima cu antetul imprimat „Psihologia Industrial” / „Revista de psihologia aplicada, experimental y general” / Director: Stan M. Popescu / Redaccion: Bartolomé Mitre 2669 – Administracion: Rivadavia 717, Piso 7° – tcl. 34-4611 / Buenos Aires – Argentina” Copie xerox original nesemnat

*

Vasile Posteuca, către Stan M. Popescu

Mankato, Minn[esota] / 20 Decembrie 1969

Dragă Ovidiu,

Îmi pare bine că te-ai aprins un pic, că iai lucrurile la inimă, că te doare și te interesează. Admir și admit ținuta de larghețe de spirit, de noblețe pe care te plasezi. În general, ai perfectă dreptate. Unuia care a suferit mult nu-i stă deloc bine să facă nedreptăți, să muștruluiască oameni pe nedrept. Mai ales noi nu trebuie să aruncăm umbre asupra altora. Tocmai fiindcă am fost de decenii acum, victimele calomniei, ale acuzelor nedrepte, ale zidului de mișelie care ne-a înconjurat și ne mai înconjoară.

Ai dreptate în toate, exceptând cazul Uscătescu, această inimă care s-a uscat, punându-se la pas cu numele și care stă gata de orice preacurvire și vânzare. Am informații ample de la Iasinschi asupra lui. Nu a ajutat Căminul Moța-Marin, cum crezi. Cel ce a ajutat a fost Răuță. Zic și pentru el: a fost, deoarece nu mai este. Nu mai ajută Căminul. Au venit la dl Iasinschi să-l oblige să schimbe numele Căminului, pentru că numele Moța-Marin e prea politic, nu e cultural și nu e în pas cu vremea. Întrebă-l pe dl Iasinschi, de nu mă crezi.

Nu. În privința intelectualilor care se șmecheresc și se vând, desecrând cuvântul, nu am nici o milă, nici o scuză. Ei nu mai sunt copii. L-am atacat și pe Mircea Eliade, destul de direct, în Buletinul Comitetului Național al Românilor Americani (scos de Chirilă Ciuntu). Poate-l vei primi și-mi vei citi acel articol: *Gânduri pentru exil*. Aș ține chiar mult să-mi citești acel articol. Poate ți-l trimite Ciuntu. De nu, dă-mi un semn și ți-l voi trimite eu, chiar dacă ar fi să-l bată Zamfira la mașină. Cetindu-mă, vei vedea pe ce poziție „furthest out” mă plasez. Și poate că mă vei înțelege și iubi. Nu sunt nici „întinerit” subit, prin cine știe ce drog magic, și nici pornit să neliniștesc oamenii. Apăr numai o linie de onoare a generației noastre în exil, așa cum ar apăra-o George Racoveanu, Ion Ionică. Sunt sigur de ce spun: cum ar apăra-o în cuvinte de foc, nu slabe ca ale mele, dl Ionel Moța.

Cu Noica fă ce crezi de bine. Eu ți-am scris acele lucruri ca să fii informat. Nu cred că te vei vinde ori că vei încetini lupta. Dar e bine să știi, să-ți deschizi ochii. Eu, prin „Drum”, printr-o muncă aspră de decenii acum, mi-am creiat relații în toate continentele și sunt în oarecare măsură informat. Când îți voi arăta cu documente, acte și scrisori, ce am pățit cu Monseniorul Octavian Bârlea, vei rămâne crucit. Comuniștii sunt mult mai tari, mai fanatici decât crezi și mult mai periculoși pentru exil, ca și pentru toată lumea vestică, de nu ne trezim. Vestul acesta, în care noi dormim și benchetui, se va prăbuși. Comuniștii sunt febril la lucru. Masoneria mondială susține înaintarea comunismului, cu scopul criminal de a-l distruge pe Isus Hristos. Eu știu ce spun.

Răspund cu capul, cu inima și cu viața mea pentru asta. Și, până la urmă, tocmai fiindcă știu, pentru această știre, dușmanii luminii nu mă vor ierta. Mă vor ucide. Dar cu asta sper că voi împlini, dând sens mai limpede acestei vieți umile și amărâte, în care singurul destin mi-a fost condamnarea de a nu avea destin.

De iai lucrurile ușor, te condamni, dragă Ovidiu. În țară nu s-a schimbat nimic. Râd comuniștii de noi și de toți oamenii politici ai Vestului, când ne duc și ne transformă în idioți utili. Urmarea? Se pare că n-o mai poate împlini nimeni dintre noi. În lupta mea pentru unire, mi-am stârnit chiar unele nemulțumiri și dușmăanii. A trebuit să revin și să-i asigur pe dl. Iasinschi chiar, pe Virgil Mihailescu, că „nu e nici un pericol de unire”, să nu ne certăm degeaba.

De Emil știu atât. A insistat cel mai mult pe lângă Iasinschi pentru o refacere a unității. Dl. Iasinschi, pe noi doi, ne tratează cu dragoste, dar și cu tristețea de a ne ști altundeva, pe alt plan. (Vorbesc de Emil și de mine.)

În fond, toate se reduc la una: suntem încă superficiali. Nu am ajuns la noi înșine. Nu-l trăim pe Hristos în inimă, cum zice Sfântul Apostol Pavel. De am fi ajuns toți la acel nivel interior, înțelegerea ar fi extrem de ușoară.

Așa cum suntem azi, nu ne separă numai bisericuțele legionare, ori partidele politice românești, ci și o treabă mai neagră, mai a dracului: apartenența multora la masonerie. O fac pe secreții, dar râd de noi și ne urâsc. Își dau seama că s-au vândut și că s-au lepădat de cei din morminte. Cu aceștia nu se mai poate lucra. Ei sunt însă mereu printre noi și încurcă ițele. Se află mereu în treabă, dar nu fac nimic. Nici măcar nu spun Tatăl Nostru, dimineața.

Cu mine nu trebuie să fii în tensiune și conflict, dragă Ovidiu. Du-te înainte, cum îți dictează inima. Eu nu am bisericuță. Eu cred că am chemarea interioară de a ajuta pe unii frați să-și găsească propriul centru, meditănd, rugându-ne. Cu asta cred că revenirea la frumusețile generației noastre se împlinește. Totul e să devenim tot mai mult: oameni noi, în sensul Căpitanului și al lui Moța. Aci, la acest punct, pe acest nivel, nu suntem una, nu ne mai înțelegem și regăsim. Dar, la ce să mai insultăm tăcerea. Când ai timp, trimite-mi ceva poeme. De vrei, scrie-i lui Uscătescu și provoacă o desmințire din partea lui. E păcat de un asemenea om s-o ia razna, ca ultimul mitică și băiestruc.

„Drum” îți vine în curând.

Sărbători fericite și Anul Nou cu bine.

Ca un frate: Vasile Postecă

P. S. Te rog mult: nu arunca aceste scrisori. Ele constituie o mărturie sub luceafărul generației noastre. V.

Notă: Text dactilografiat pe hârtie albă, format A4 (29 × 21 cm), două coli scrise pe o singură față, semnătura și post-scriptum olografic, cu cerncală neagră.

*

[Fragment]

Nu-i urâm pe cei din țară care au fost frânți în bătai și spălați la creier, ca să se lepede, să colaboreze. Dar e datoria noastră să strecurăm prin șapte site ce ne vine de la ei. Ei colaborează cu politrucii lui Ceaușescu. Iar noi, cei din exil, trebuie să murim pe poziția lui Moța, pentru adevărul lui Hristos.

Prin Zamfira, după luni de chinuri și presiuni, eu am aflat lucruri extraordinare, pe care nici o minte de bunăcredință nu le-ar putea admite și pricepe.

Toți care vin de acolo sunt școliți cum să ne rupă șira spinării, cum să ne convingă spre dialog și colaborare. Din cursa în care am căzut eu cu familia, numai Dumnezeu și sfânta nebunie m-au salvat. De eram slab, articolul meu cu păreri juste, *Între politic și spiritual*, nu apărea. În locul lui apărea ceva căldicel. Mi-a trebuit un moment dramatic, de rupere de niveluri, ca să descopăr că ai mei aveau misiunea precisă de a mă „întoarce”. Acum, Zamfira vede. E cu mine. Mi-a mărturisit. Dar numai după luni de zile, cu mare greu. Gealații comuniști, ajutați de zombiștii americani (jidani care aplică metode de psihologie, cu droguri în Statele Unite) au ajuns să „sinucidă” suflete, să le răvășească, refuzându-le moartea. Din această prăbușire și răvășire spirituală puțini își mai pot reveni. Nicolae Pătrașcu și-a revenit și, văzând ce-a făcut, s-a spânzurat. Faptul că el s-a spânzurat ne dă speranțe că mulți din cei spălați la creier își vor reveni. Dar deocamdată ei lucrează sub presiune, din „poziția de demascare”.

Tu, ca profesor de psihologie, mai ales după ce ai cetit *Pitești* a lui D. Bacu, vei înțelege ce-ți spun eu, ce încerc eu să-ți spun. Vremurile sunt într-adevăr apocaliptice și ni se cere o minte căpitănească pentru a vedea just, cu distanțe chiar față de noi înșine. Nu lua linia lui Noica. Hai să fim măcar câțiva în acest blestemat exil care să murim frumos, din picioare, strigând pericolul iudaic și masonic al comunismului, rugându-ne până la jertfă lui Isus Hristos.

În chestia unirii, Stănicel nu poate face nimic. El e frânt. Nu mai crede, nu mai are nimic de jertfit. E frate bun, sentimental. Dar atât. Pentru unire ne trebuie intensități purificatoare.

Spune salutări lui Cârdu și lui Mardarie. De Mardarie am dreptul să cred că e supărat pe mine ori că e de-o lenie ce întrece chiar fabula. A scris frumos. L-am publicat. Îi țin redacția deschisă. Dar el nu vine. Ranchiună? Mihovenită? Păcat. Nu uita să te pregătești sufletește și să scrii volumul de poeme, undeva la soare. La soarele inimii...

Cu o îmbrățișare de frate necăjit:

Vasile Posteuță

Notă: Text dactilografiat pe hârtie albă, format A4 (29 × 21 cm) pe o singură față, numerotată sus „2”, cu corecturi și semnătură olografă, cu cerneală neagră.

GÂNDURI PENTRU EXIL

Blestemul de a fi exilați în exil, de a nu găsi nici o înțelegere în lumea vestică pentru lupta noastră creștină și națională în fața comunismului ateu și mișeștește internațional, ne împinge cu violență din domeniul politic în cel religios. Nu ne sunt amenințate numai drepturile individuale, nu ne sunt robite numai neamurile în care credem și în libertatea cărora am vrea să ne împlinim, ci ne este hărțuit și vândut însuși sufletul. Ne este atacată omenia, odată cu satanica încercare de a organiza și conduce, adică a exploata planeta în afara ordinii naturale, în afara lui Dumnezeu. Din acest blestem, întoarcerea nu mai este posibilă. Faptul de a fi fugit de dracul ca să dăm de nănașii lui, mari, atotputernici, materialști, cinici și batjocoritori în fața valorilor spirituale și a ideii de divinitate și răspundere morală, nu ne îngăduie nici o altă ieșire din acest impas și blestem istoric, decât continuarea mersului, a urcușului obositor, spre dimensiunea de risc și cumplita distanță a libertății interioare, spre moarte la lume și acceptarea bucuroasă a jertfei. Cei ce găsesc soluție, chiar dacă de protest față de vânzările și demisiile vestice, în dialog și coexistență, în politrucire și dare după deget, nu fac decât să se condamne singuri la moartea cea fără de înviere. Această amarnică dialectică a exilului, odiseea exilatului nu e de ieri ori de azi. E veche de când istoria umană. Ea a chinuit și îngenuncheat pe toți aceia care au îndrăznit să continue o luptă sfântă dincolo de hotarele țării lor, în afara neamului, căutând adăpost la alte neamuri și puteri, prietene ori măcar mânate de aceleași idealuri. Bătrânul Beneș spune în însemnările sale că cei mai mulți exilați sfârșesc prin a urî și a vinde idealurile sfinte cu steagul cărora și-au înfășurat inima la plecare, când au luat lumea-n cap. Dar exilul de azi, cu milioane de persoane deplasate, vărsate în univers, nu poate fi comparat cu cele de ieri. Prin măreția și satanismul forțelor care au fost în trântă în cel de-al doilea război mondial, dislocările de mase ce au avut loc în fața puhoiului comunist, imediat după el, au aruncat în balanță elemente ce depășesc politicul, zguduind grindarele înalte ale concepției despre lume, raporturile omului cu Dumnezeu, integrarea lui tradițională în familie și comunitatea națională. Această azvârlire a milioane de oameni în șuvoaiele răului și ale suferinței, nu mai poate fi soluționată și lecuită cu lașități, lepădări și întoarceri. Chiar dacă oamenii se întorc, problema rămâne, blestemul se aude hăuind, zgâlțâind stâlpii planetei, adâncurile conștiinței umane. Dacă exilul nu și-a putut găsi casă și prag sub meridianele vândute ale planetei, atunci cu siguranță, el nu are cale întoarsă. Chemarea lui, vocala lui de destin, e mult mai luminoasă. El trebuie să creeze prin tragedia și jertfele sale, lumea mai bună, mai dreaptă, guvernată de legi și valori morale și spirituale, pe care a visat-o și a căutat-o.

În momentul de față, ne învăluie întunericul de dinaintea clipei când Dumnezeu a zis luminii să fie. Sunt zeci și sute de dovezi clare că oameni de mare răspundere politică din Vest, oameni ce ocupă poziții-cheie în strategia lumii libere și democratice, simpatizează cu comunismul, îl susțin, îl ajută spre victorie. Și nu numai oameni izolați, nu numai cazuri de psihopați și trădători ai adevărului și ai

destinului uman liber, ci clanuri întregi, forțe secrete, mafiote, duc lupta împotriva lui Hristos și a lui Dumnezeu, folosindu-se de sălbăticiile, ura și nebulia distructivă a hoardelor marxist-leniniste, favorizând, din interese tactice și de moment, înaintarea puhoiului stângist. Pentru a da timp forțelor rusești să se dezvolte la maximum, advocații lui Satan au inventat toate variantele posibile ale mișeliei și minciunii, de la coexistență la dialog, pentru necesitatea guvernării planetei, în doi la teoria umanizării treptate a comunismului care, zic ei, merge în mod inevitabil de la uciderea fără milă și fără judecată a zeci de milioane de oameni, spre blândețea mielului. Tot acestor mari tifoane cu morfina și anestezice aparțin și predicile pentru pace, ca și ridicola speculare a conflictului ruso-chinez. Emasculat și obezit de prea mult materialism, acest Vest nu numai că se joacă în mod iresponsabil și trădător cu propria sa libertate, cu propria sa viață, cu însuși destinul planetei, ci nimicește și dreptul omenirii la mântuire, la un raport de dragoste și ascultare față de Dumnezeu.

De aceea, îndrăznim să spunem răspicat că exilul se află încă o dată în exil. Țărmlul pe care ne-am salvat din valurile ucigătoare ale oceanelor se surpă văzând cu ochii, e împins în apă de slugile ateismului. Lumea pe care am așteptat să găsim la sosire nu există încă. E un continent care încă nu a ieșit din valuri. Și pentru a lua formele credințelor și nădejdelor noastre, această lume are nevoie de eforturile umerilor noștri, de rugăciunile incandescente ale inimilor noastre.

Sunt mulți frați de exil care nu ne vor înțelege. Au plecat de acasă „în lapte” și nevoile vieții i-au împins spre alte atașamente și legăminte, mult mai tari decât cele de ieri. Când le vorbești de nevoia de a ne găsi Patria pierdută, *lângă cer*, ei se uită la noi cu un fel de pretinsă și șireată mirare, făcându-se de către pădure, plecând pentru niște restructurări. În fond, s-au vândut. S-au coborât în hrube, au depus jurăminte draconice. Nu mai sunt ei, cei de ieri. Precum Iorga cândva nu mai era el însuși. Nu mai au în inimă țara, ci își apără niște aparențe, niște ședințe ascunse de joi seară, cu ciudate țarțămuri de gât, batjocorindu-l pe Hristos, scuipându-l și călcându-l în picioare. Aceștia nu ne mai înțeleg. Trec dincolo de înțelegere. Ne urâsc și ne prigonesc. Ne lovesc cu cumplită mișelie. Noi, de două ori exilați, și ei, de două ori trădători.

Dar dialectica aceasta amară a exilului nu are nimic de-a face cu bărbăția luptei în care am intrat, în care avem atâția morți și atâtea oseminte. În imensa lui majoritate, exilul se ține splendid. Din toate manifestările românești la care am participat în aceste decenii de deșțărare și singurătate, am putut vedea că agenții, politrucii intruși în vest, defetiștii, alăturații mafiilor nu fac prin excepția lor decât să întărească regula binelui, să dea noi intensități adevărului național și creștin care ne mână în furtună și dă sens ceresc luptei noastre.

Natural că cei ce se așteptau la platforme gata construite, pentru a ține discursuri și a porni guvernări, se vaită și se lasă cuprinși de uri și târguicli necinstite, grăbite. Singura scândură sub picioarele noastre sună a sicriu, a pregătire de moarte. Răul este atât de adânc înstăpânit în lume, încât biruința care va veni va

fi numai biruința prin martiriu. Planeta e împărțită în două, dar frontiera despărțitoare nu mai coincide cu cortina de fier, ci cu cortinele mișeliei, cu interesele strategice inexplicabile ale mafiiilor care s-au instaurat în cancelariile politice. Iar pentru noi, linia despărțitoare trece numai prin sângele clocotit al inimii chinute, care vrea, nu guvernări cu orice preț, ci înviere și mântuire, după o dreaptă împlinire în lume a destinelor naționale. Ne-am permis aceste balansări pe funia înaltă a pericolelor de azi numai pentru a ne pipăi mai bine identitățile sufletești și a încerca să ne întâlnim cu nivelurile din noi, unde domnește tăcerea și de unde izvorăște lumina. Marele pelerinaj al *exilului în exil* de-abia acum începe.

* * *

Problema culturii în exil și mai ales a culturii românești a fost și este însăși problema *respirației* noastre. Generația noastră s-a ridicat până la nivelul amețitor și purificator al Majadahondei, numai fiindcă a avut acces la metaforă, pentru că a depășit, cu milioane de ani lumină, valea cu umbre a politicului. De aceea, în exil, intelectualii români nu s-au mărginit numai să-și continue acele exerciții *ad integrum* ale meditației și creației, ale studiului laborios și ale cercetărilor științifice, ci au fondat și instituții menite să adune și să scape de la ardere și bestială nimicire, realizările noastre artistice și științifice de dinaintea potopului roșu. Așa au luat naștere Biblioteca Română de la Freiburg și Societatea Academică Română, Fundația „Iuliu Maniu” din New York, Institutul de Cercetări Sociologice din Pittsburgh, și atâtea altele. Grija viitorului și a continuității românești în lume se mutase, la un moment dat, din țară în inimile libere ale exilului. Și trebuie să spunem că exilul s-a împlinit frumos, ca nivel cultural. Avem oameni de mare vază și valoare care s-au încetățenit pe planetă prin creațiile lor literare și artistice, prin contribuțiile lor de rară importanță științifică și filosofică. Ne-am dat seama bine de acest lucru la Congresul Societății Academice Române de la Washington D. C., din vara aceasta, unde, [prin] înălțimea ținutei cu adevărat academice și a prelegerilor oferite, s-a pus pe tapet problema culturii, în însăși esența și misiunea ei. Și mai mult decât atât: s-a definit *cultura românească* în tot ce are ea mai valabil și specific, mai planetar și etern. În mod nativ și subconștient s-a pus mereu accentul, acolo, pe *verticala culturii*, pe acea cuprindere a *știrii* românești care răspunde-n mistică națională, ce se hrănește din chemarea și splendoarea omului și pământului românesc, ca să vorbim ca Mihai Niculescu. De aceea, intrușii coexistenței și dialogiștii s-au simțit tare prost în arcna de la Washington, barați de tăcerea atât de grăitoare a Monseniorului Bârlea, respinși cu demnă vchemență de plenumul congresului. Au fost puțini și foarte irelevanți acești călcători în străchinile culturii și, se vede, misiunea lor a fost ca să dea ghiont și mai definit luminii spre tribuna afirmațiilor spirituale, spre acel adevăr care-l face și-l ține pe om liber. Un japonez (cred că Daisetsu Suzuki) a afirmat că cea mai mare avere și mândrie a culturii japoneze sunt *oamenii maturi*. Credem că avem dreptul la această mândrie și pe planul culturii românești. Chiar și în exil, cultura

românească a dat *oameni*. Tineretul de ieri, azi bătrân, a rămas tânăr, splendid năvălit la zborul pe verticală, sfidător de pericole și de moarte, capabile să înfrunte riscul piscurilor și bătălia furtunilor, apărând dreptatea românească, destinul neamului nostru fără destin. Față de acest fundal de sănătate morală și de experiență mistică a culturii românești care se menține atât de minunat pe linia Luceafărului, timorații și uscații arenei noastre culturale nu pot decât să se facă ridicoli, să se dea în gât pe ei înșiși, terfelindu-și numele și sufletul cu ieftine dialoghizări și rușinoase lepădări și restructurări. Pentru că, dacă politicul se poate sataniza și vinde la tarabele de aur și de meschine interese din veac, cultura și creatorii de cultură, preoții metaforei spirituale trebuie să ținem steagul sus, lângă grindarul de tăceri ale cerului. Ne vine să repetăm aceste adevăruri nu numai pentru a omagia pe cei inițiați în taina culturii românești, ci și pentru a-i trezi, dacă se mai poate, pe fricoșii și slăbănogii care greșesc trenurile și, în loc să meargă la serbarea lui 1 Decembrie la Cleveland, o apucă spre Detroit, pentru a face sluj în fața lui Corneliu Bogdan, politrucul ceaușist. Acești frați, oricât de pompos și umflat le-ar fi numele cultural, oricâte mii de compilări de filosofie orientală ar fi încopciat în volume groase, dovedesc că nu au nimic de-a face cu metafora și cultura. Că sunt numai tarabari ai vorbelor siluite și scoase la mezat. Cultura reală e numai jertfă pentru neam și smerită ascultare de Dumnezeu.

Din fericire, acești măsluitori ai culturii în exil sunt foarte puțini. Generațiile românești de mâine îi pot privi drept în ochi, așa cum se cuvine. Grosul exilului, cu miile de adevărați intelectuali, ascultă cu credință de marile trânte și învățorări ale spiritului, de tainele cele mari ale inimii.

* * *

Al treilea gând al exilului e libertatea. Dacă cultura a fost bine definită ca fiind ceea ce ne mai rămâne după ce am învățat o viață întregă și am uitat tot, libertatea trebuie definită ca fructul scump al unei îndelungi și severe discipline, al unei totale renunțări la orice libertate și consolare, la toate bucuriile pământești. Devenim liberi numai învățând a muri, cum spune Mihai Eminescu. Numai murind definitiv la lume. A abuza de libertate, făcând ceea ce ne convine, ceea ce ne dictează animalul din noi, e numai robie și ignoranță. La nivelul culturii, tocmai fiindcă aceasta e rodul de aur al libertății, libertatea ca atare devine suprema obligație morală și chemare spirituală. Nicăieri și niciodată în lume și în istorie problema libertății nu s-a pus mai acut și mai zguduitor decât în exilul de acum. Ne-am luat lumea în cap din dorul superlativ de libertate. Am știut că numai în libertate vom putea crea, vom putea spune și sluji adevărul, ne vom putea menține raporturile interioare cu Dumnezeu, în acest veac în care faptul de credință este o vină mortală. Și acum ce să facem? A ne vinde mafiilor, plecându-ne grumazul în legăminte înfiorătoare pentru a-l servi pe Satan, pe Antichrist? A ne întoarce la cei ce ne-au omorât și alungat?

Problema exilului, ca și a culturii românești, a vieții și împlinirii noastre pe pământ, se reduce la felul cum ne privim libertatea, cum facem uz de ea, cum vom ști să rezistăm în fața cumplitelor amenințări și tentații, cum ne vom învrednici a primi moartea. E vorba de niște perspective ce trec dincolo de veac și de necazurile lui, dincolo de zarea propriilor noastre vieți, spre împărăția unor valori și adevăruri-limite, spre tot ce a putut gândi omul vreodată mai înalt, mai înnobilitor și mântuitor. Iată de ce credem că exilul ia sensul drumului interior, al unicului drum ce ne-a mai rămas neumblat, accesibil, garantându-ne găsirea, întoarcerea acasă și nașterea din nou.

Problema omului nou se pune acum cu o stringență și urgență înspăimântătoare. Nu vom birui pe planul neamurilor și al omenirii, cu atât mai puțin pe plan individual, până nu vom fi perfectat în noi, în majoritatea oamenilor trăitori pe planetă, un proces de eliberare și culturalizare, de smerită și reală reîncreștinare.

Crește cu smeritele noastre lacrimi și îngrijorări, cu mărturiile noastre în fața mormintelor, o lume nouă. Și aceasta se va dovedi cândva a fi fost cea mai înaltă chemare a exilului nostru.

Vasile Postecă

Notă: Text dactilografiat pe hârtie albă, coală format A4 (29 × 31 cm), 5 pagini, copie xerox pusă la dispoziția noastră de prof. univ. dr. Ovidiu Găină, pentru care gest îi mulțumim și pe această cale. Publicat inițial în „Buletinul Comitetului Național al Românilor Americani”, în 1969, editat de Chirilă Ciuntu, periodic de negăsit în bibliotecile din România.

*

Constantin Noica, către Stan M. Popescu

21. XII. 1971, București

Iubite prietene,

Îți mulțumesc cu drag pentru studiul d-tale, care s-a încrucișat cu al meu. Îmi vei spune cândva dacă poți face ceva pentru memoria prietenului nostru.

Aștept cu nespusă bucurie noua d-tale lucrare și vești despre activitatea, prodigioasă în continuare desigur, pe care o duci. Într-un fel, ești dator să ne răzbuni pe noi, cei care suntem prea mult și prea absurd reduși la tăcere. Nu-ți pot, ca atare, trimite nimic din cele trei sau patru lucrări care așteaptă. Scriu, însă, ceva esențial pentru mine și s-ar putea să-ți trimit peste câteva luni, cu simplu titlu de ornament prietenesc, noua lucrare, ca și una sau două din cele batjocorite de timp și de timpuri.

Vă dorește, Doamnei și D-tale, un an mai plin de fericiri și de împliniri.

Te îmbrățișează C. Noica

Notă: Text olograf, cu cerneală albastră, pe coală de hârtie albă, format A4 (31 × 19,2 cm), scris pe jumătatea foii.

*

10. I. 1976, București

Stimate Domnule Popescu,

Am primit la timp bunele Dv. lămuriri în legătură cu „Eminescu”. Sunt pe cale să fac să apară traducerea lui din Kant, pe care de asemenea am să v-o trimit.

Observația Dv. în legătură cu „Reprezentăția e un ghem...” mi-a dovedit că știți câte ceva despre truda noastră. Într-adevăr, în versiunea inițială comentariul era mai bogat. Sper că va putea fi așa, într-o zi.

Mi-a părut rău că nu ați putut face nimic cu lucrările mele. Poate cu un *Goethe*, ce stă să apară. O versiune corectată din *Povestiri din Hegel* se află la Mateescu Frâncu, dacă-l cunoașteți. E undeva prin spațiul Dv.

Cu prietenești urări pentru noul an, al Dv. devotat C. Noica

P. S. Aveți cele 2 vol. din *Rostirea românească*?

Notă: Text olograf, cu ceară albăstră, pe coală de hârtie albă, format A4 (31 × 19,2 cm), scris pe jumătatea foi.